

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА УПРАВЛІНСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Досліджено сутність емоційного інтелекту і його вплив на фінансово-господарську та ділову успішність підприємства. Обґрунтовано важливість розвитку емоційного інтелекту в контексті практичного значення для підприємства загалом.

Ключові слова: емоційний інтелект, інтелектуальний інтелект, фізичний інтелект, духовний інтелект, емоції.

У сучасних умовах господарювання рушійною силою економічного та соціального розвитку у світі, зокрема і в Україні, є емоційний інтелект суспільства, який виступає вагомим чинником підвищення рівня економічної незалежності та національної безпеки країни, рівня життя населення. На жаль, в Україні інтелектуальна та емоційна складові людських ресурсів сильно недооцінюються, як наслідок – масовий відтік висококваліфікованих спеціалістів за кордон, розпад багатьох наукових та виробничих колективів і, нарешті, послаблення конкурентних позицій держави на світовому ринку праці. Економічний розвиток України, всупереч могутньому інтелектуальному потенціалу, представлений здебільшого сировинним, трудомістким та енергоємним характером. Тобто сьогодні прийшов час інтелектуальної економіки, де головним джерелом прибутку є не природні ресурси, а інтелект суспільства, зокрема емоційний.

Постійна актуалізація дослідження проблем емоційного інтелекту персоналу спричинена мінливістю політичного та економічного середовища держави і знайшла своє втілення в працях таких науковців, як: Д. Гоулмен, Дж. Майер, С. Кові, Г. Беккер, Т. Шульц, О. Власова, О. Філатова та ін. Крім того, вимоги до процесу управління емоційним інтелектом персоналу підприємства в контексті глобалізації, інтеграції та інтернаціоналізації світогосподарських зв'язків потребують постійного вивчення та вдосконалення.

Мета статті – дослідження сутності емоційного інтелекту і його впливу на фінансово-господарську та ділову успішність підприємства в контексті його практичного значення для економіки країни загалом.

На сучасному етапі робота менеджерів різних рівнів управління стає все більш інформатизованою, емоційно напруженою і вимагає прийняття більш якісного управлінського рішення. Крім того, складність та динамічність зовнішнього середовища, пов'язаних із зростанням конкуренції, наслідками світової фінансової кризи сприяє появі внутрішніх організаційних конфліктів та високого рівня плинності кадрів. Протистояти значному впливу зовнішніх та внутрішніх факторів і одночасно підвищувати ефективність управлінської діяльності можна завдяки реалізації менеджером свого управлінського потенціалу, а саме - емоційного інтелекту.

Емоційний інтелект є відносно новим поняттям у науковій літературі. Його засновником вважається американський психолог Данієль Гоулмен, який у 1995

р. запропонував новий показник, що характеризує інтелектуальні здібності людини набагато краще, ніж добре відомий коефіцієнт IQ (Intelligence quotient). Згідно з його дослідженнями для ефективності управлінської роботи емоційний інтелект (Emotional Intelligence (EI)) має вирішальне значення. Так успішність будь-якої діяльності лише на 33% визначається технічними навичками, знаннями та інтелектуальними здібностями (тобто IQ), а на 67% - емоційною компетентністю, причому для керівників ці цифри різняться ще більше: 85% визначається останнім показником, і тільки на 15% він залежить від IQ [3].

Емоційний інтелект – особливий параметр, який не пов'язаний з «емоційністю» у звичному для нас розумінні. Емоційна темпераментна людина цілком може володіти низьким EI що пов'язано з її невмінням аналізувати свої емоції і управляти ними. У той же час людина спокійна, врівноважена може демонструвати високий рівень емоційного інтелекту.

За Д. Гоулменом, «емоційний інтелект» - це здатність усвідомлювати власні почуття, почуття інших людей, мотивувати себе та інших, керувати емоціями як наодинці з собою, так і стосовно інших. Він вираховується як сума показників семи здібностей: самоусвідомлення, самомотивування, стійкості до фрустрації, контроль за імпульсами, регуляція настрою, емпатія, оптимізм» [3].

Як показує практика, найбільшого успіху в житті досягають ті, хто може в критичний момент володіти своїми емоціями і не піддаватися гніву, роздратуванню або розпачу. Коли у людини розвинене вміння володіти собою, то це поширюється на всі життєві сфери, а не лише на трудову діяльність.

Особливої уваги в контексті цього питання заслуговує дослідження С.Кові, який виділяє чотири види інтелекту: ментальний, фізичний, емоційний і духовний. Говорячи про інтелект, ми розуміємо ментальний інтелект (IQ), тобто можливість користуватися мовою, мислити, аналізувати, розуміти.

Наступний вид інтелекту - фізичний (PQ) – це інтелект тіла, про який ми знаємо, проте часто ігноруємо. Організм керує роботою всіх органів і систем. Результати досліджень наукових лабораторій підтверджують наявність міцного зв'язку між тілом (фізичною природою), розумом (думками) і серцем (почуттями).

Емоційний інтелект (EQ) – це самопізнання, самосвідомість, здатність спілкуватися з людьми. До

початку дев'яностих років емоційний інтелект характеризували як функцію правої півкулі, на відміну від функції лівої. Ліва півкуля є аналітичною і відповідає за мислення, мову, судження і логіку, тоді як права півкуля є більш творчою і відповідає за інтуїцію, почуття і цілісність. Важливим є поєднання умінь мислити і здатності відчувати [4].

Духовний інтелект (SQ) посідає центральне місце серед усіх видів інтелекту, тому що він певною мірою визначає напрям розвитку для інших трьох видів, а також допомагає встановити правильні принципи, які є частиною нашої совісті.

Автор книги «Думаємо душею» Р. Уолман зазначає: «...під духовним я розумію давній і постійний пошук людиною зв'язку з чимось більш значущим і надійним, ніж наше ego - з нашою душею, з історією та природою, з нероздільними віяннями духу, з таємницею життя» [5].

Автори книги «SQ: зв'язок з нашим духовним інтелектом» Д. Зоар і Я.Маршал відзначають: «На відміну від IQ, яким володіють комп'ютери, і EQ, який є у вищих ссавців, SQ властивий тільки людині і є найбільш значущим з усіх видів інтелекту. Він пов'язаний із потребою людини. Саме SQ ми використовуємо, розвиваючи наше прагнення і здатність до осмислення, бачення і надбання цінності. Саме він дозволяє нам мріяти і боротися, суті власне - це те, що нас робить людьми» [6].

Як доводить практика, на сьогодні успішні люди зосереджують свою увагу на логіці та емоціях. Дослідження демонструють, що емоційно адаптовані особи - ті, що панують над власними емоціями і розуміють чужі - мають переваги в усіх сферах людської діяльності. Вони підключають до розуму емоції, використовуючи його якомога ефективніше. Працівники, які не можуть контролювати свої емоції, постійно знаходяться в стані внутрішньої боротьби і, як наслідок, не можуть сконцентруватись на поставлених завданнях. На відміну від IQ, рівень якого певною мірою визначається генами, рівень EQ залежить від зусиль самої людини і може розвиватися протягом усього життя.

На основі вказаного вище емоційний інтелект визначається як:

- сукупність емоційних, особистих і соціальних здібностей, які впливають на загальне вміння ефективно справлятися з вимогами і тиском соціального середовища;

- вміння ефективно контролювати свої емоції і використовувати їх для покращення мислення;

- вміння діяти у взаємозв'язку з внутрішнім середовищем своїх почуттів і бажань.

Оскільки емоції містять інформацію і впливають на мислення, дуже важливо брати їх до уваги при побудові логічних ланцюгів, вирішенні різних завдань, ухваленні рішень і виборі своєї поведінки. Саме тому потрібно вміти керувати емоціями, тобто викликати або відчувувати їх залежно від ситуації і від їх важливості. У процесі управління емоціями людина повинна навчитися розуміти себе і свої наміри. У цьому випадку успіх стане логічним завершенням усіх завдань [1].

Емоційний інтелект формує також рівень ініціативності, тобто умінь використовувати сприятливі можливості для підвищення загальної результативності. За ініціативністю іде воля до перемоги, тобто орієнтація на кінцевий результат, при цьому процес його досягнення приходить з емоційним піднесенням. Високий рівень інтелекту допомагає і при вирішенні конфліктних ситуацій, що виникають у процесі трудової діяльності, та укріплює моральний клімат в організації, мотивує співробітників до виконання поставлених завдань, посилює корпоративну культуру.

Сьогодні вже не викликає сумніву той факт, що емоційний інтелект є повноправною складовою управлінського потенціалу підприємства. Високий рівень емоційного інтелекту дозволяє досягти успішної самореалізації, збільшує інтелектуальні сили особистості, суттєво впливає на продуктивність праці та забезпечує комфортні взаємовідносини в колективі. Саме тому його розвиток та комплексне ефективне використання є вкрай важливими в сучасних умовах господарювання.

Список літератури

1. Березюк, Г. Емоційний інтелект як детермінанта внутрішньої свободи особистості [Текст] / Г. Березюк // Психологічні студії Львівського ун-ту. – 2008. – С. 20-23.
2. Власова, О. І. Теоретико-методичні засади дослідження емоційного інтелекту як інтрадивідної властивості особистості [Текст] / О. І. Власова, М. А. Березюк // Теоретичні і прикладні проблеми психології: зб. наук. пр. – Луганськ: Вид-во СНУ, 2004. – № 2(7). – С. 175-181.
3. Гоулмен, Д. Эмоциональный интеллект на работе [Текст] / Д. Гоулмен. – М.: АСТ, 2009. – 476 с.
4. Кови, С. Восьмой навык. От эффективности к величию [Текст] / Кови С., Стивен Р.; Пер. с.англ. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2007, 2007. – 422 с.
5. Wolman, R. Thinking with Soul [Текст] / R. Wolman/ – New York: Homony books, 2001. – p. 26.
6. Danah Zohar Jan Marshall. SQ: Connecting with Our Spiritual Intelligence (New York and London: Bloomsbury, 2000).
7. Филатова О. Эмоциональный интеллект как показатель целостного развития личности [Текст] / О. Филатова // Персонал. – 2000. – №5. – С. 100-103.

РЕЗЮМЕ

Дидяк Іванна

Эмоциональный интеллект как неотъемлемая составляющая управленческого потенциала предприятия

Исследовано сущность эмоционального интеллекта и его влияние на финансово- хозяйственную и деловую успеваемость предприятия. Обоснованно важность развития эмоционального интеллекта в контексте практического значения для предприятия в целом.

RESUME

Dydyak Ivanna

Emotional intellect as an integral part of the management capacity of enterprises

The essence of emotional intellect and its impact on financial and economic and business success of the company are considered in the article. The importance of emotional intellect in the context of practical importance for the whole enterprise is grounded.

Стаття надійшла до редакції 19.10.2012 р.